

РЕШЕНИЕ

№ 23091

гр. София, 11.11.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 26 състав, в публично заседание на 03.10.2023 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Мария Шишкова

при участието на секретаря Веселина Григорова и при участието на прокурора Моника Малинова, като разгледа дело номер **4471** по описа за **2023** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производство по реда на чл. 203 и сл. от Административно-процесуалния кодекс (АПК) вр. чл. 284 – чл. 285 вр. чл. 3 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).
Образувано е по искова молба на И. П. Т., ЕГН [ЕГН], изтърпяващ наказание Лишаване от свобода в Затворническо общежитие от открит тип „К.“ при Затвора – С., депозирана чрез пълномощника му – адв. И. Ю., САК, с която е предявен иск с правно основание чл. 284, ал. 1 във вр. чл. 3 от ЗИНЗС срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ при Министерство на правосъдието (ГДИН - МП) за обезщетение на причинени му в периода м. март 2013 г. – 12.05.2023 г. (датата на завеждане на исковата молба) неимуществени вреди, с общ размер от 30 000 (тридесет хиляди) лева, в резултат на незаконосъобразни действия и бездействия на служители на ответника, изразяващи се в неосигуряване на елементарни хигиенно - битови условия в помещенията, в които е бил настаняван в Затворническо общежитие от открит тип (З.) „К.“ и Затворническо общежитие от закрит тип (ЗОЗТ) „К.“ към Затвора – С., а именно:

- неосигурен постоянен достъп до течаща вода, в нарушение на изискванията на чл. 20, ал. 3 от Правилника за прилагане на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ППЗИНЗС),
- липса на достатъчно количество дневна светлина и прозорци за проветряване в нарушение на изискванията на стандартите за обществени сгради (чл. 20, ал. 2 от

ППЗИНЗС);

- значителна влага и мухъл в помещенията,
- недобро осветление,
- овехтели и изключително замърсени легла, крайно неудобни за сън,
- значително увредена дограма, неосигуряваща основната си функция – предпазване на помещението от влага и вятър, препятствала поддържането на нормална температура в зимните месеци,
- пренаселеност на помещенията, в нарушение на изискванията на чл. 43, ал. 4 от ЗИНЗС,
- неосигуряване на достатъчно количество, а и на качествена храна,
- липса на обособено специално помещение – столова, в която да се консумира храната,
- невъзможност да се ползва общата пералня за пране на лични дрехи, а само за постелъчно бельо,
- неефективни действия за обезпаразитяване от хлебарки и дървеници.

В исковата молба се твърди, че в резултат на това жестоко, нечовешко и нехуманно отношение, в нарушение на човешките му права и достойнство, ищецът е изпитал значителен дискомфорт - унижения и безпокойство, сериозни негативни преживявания, изпаднал е в депресия, в състояние на безнадеждност и отчаяние, загубил е апетит, сънят му е бил нарушен, станал е раздразнителен и изнервен, притеснявал се е и се е страхувал от възможно сериозно увреждане на здравето, срамувал се е от начина, по който живее.

Претендираното обезщетение с общ размер от 30 000 лева включва периодите, в които ищецът е изтърпявал наказание в две затворнически общежития при Затвора С. – ЗОЗТ „К.“ и З. „К.“. В исковата молба е уточнено, че за всеки от тях размерът на обезщетението, който се счита за съответен на претърпените неимуществени вреди е 15 000 лева. Заявена е и претенция за присъждане на законни лихви върху обезщетенията за вреди. Периодите, за които се претендират законни лихви за забавено изпълнение, на основание чл. 86, ал. 1 от ЗЗД, са съобразявани с периодите на изтърпяване на наказанието в различните места за лишаване от свобода, а именно, считано от 14.04.2019 г. до окончателното изплащане на обезщетение от 15 000 лева за периода на изтърпяване на наказанието в ЗОЗТ „К.“ и от завеждане на исковата молба - 12.05.2023 г. до окончателното изплащане на обезщетението от 15 000 лева - за периода на изтърпяване на наказанието в З. „К.“.

В съдебното заседание ищецът лично, както и процесуалният му представител – адв. Ю. поддържат предявените искиви претенции и фактическите обстоятелства, с които са обосновани в исковата молба (л. 4 – л. 6). Считат, че съдът следва да ги уважи изцяло като доказани по основание и размер. Претендират възстановяване на направените по делото разноски, съобразно представения списък по чл. 80 от ГПК (л. 162).

В писмения отговор на исковата молба, депозиран от процесуалния представител на ответника (л. 50 – л. 53), исковите претенции са оспорени и по основание, и по размер. Изложени са възражения за изтекла погасителна давност, съгласно чл. 110 от ЗЗД. Застъпено е становище за липса на фактическа обосновааност на твърдяното нарушение на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС и ясна конкретизация на основанието, на което се претендират вредите – съответното действие и/или бездействие, включително и на интензитета, с който се твърди да са били увредени правата на ищеца. В този аспект,

се сочи, че фактическите обстоятелства, залегнали в исковата молба представляват обобщени декларативни изявления, неподкрепени с доказателства за конкретни незаконосъобразни действия и/или бездействия на ответната администрация както и за влошаване на здравословното и емоционално състояние на ищеца. С позоваване на конкретни разпоредби от ЗИНЗС и ППЗИНЗС е обоснована тезата за спазване на всички нормативни изисквания в затворническите общежития към Затвора – С. при осигуряване на условията, при които е изтърпявал наказание и ищецът в процесните периоди. Направено е искане за отхвърляне на исковите претенции като неоснователни и недоказани. Претендира се присъждане на юрисконсултско възнаграждение.

В проведените съдебни заседания процесуалните представители на ответната страна ангажираха гласни и писмени доказателства в подкрепа на становището в отговора на исковата молба относно липсата на основания за присъждане на обезщетение за вреди поради недоказано нарушение на изискванията на чл. 3 ал. 1 и ал. 2 от ЗИНЗС. От съда се иска да отхвърли исковите претенции и да присъди на ответника разноски за процесуално представителство.

Прокурорът от Софийска градска прокуратура е на становище, че исковите претенции са доказани по основание. Счита, че претендираният размер на обезщетението е завишен и недоказан, поради което следва да бъде определен по справедливост от съда.

Административен съд – София-град, Първо отделение, 26 състав, след като обсъди по отделно и в съвкупност събраните по делото доказателства, в контекста на становището на страните, прие за установено от фактическа и правна страна:

Ищецът И. П. Т. е постъпил в ЗОЗТ „К.“ при Затвора – С. на 11.03.2013 г. за изтърпяване на наказание лишаване от свобода, наложено с влязла в сила на 10.10.2013 г. присъда (л. 60 Справка рег. № 1093 от 27.06.2023 г. и л. 62 – копие от Личен /отчетен/ картон).

Преместен е в З. „К.“ при Затвора – С. на 12.04.2019 г. и е освободен на 19.05.2023 г., седмица след предявяване на исковата молба (л. 37 и л. 55).

В периода 11.03.2013 г. – 11.04.2019 г. (вкл.) – 2 223 дни е бил настанен в следните групи в ЗОЗТ „К.“

Група ба (лишени от свобода с необходимост от съхранителни мерки за третиране) - 828 дни - от 11.03.2013 г. до 17.06.2015 г.

Група б (лишени от свобода, работещи по шат в обслужващата сфера) - 888 дни – от 17.06.2015 г. до 20.11.2017 г., назначен е като работник – кухня на S шат в затворническия стол

Група 4 - корпус (неработещи лишени от свобода) - 507 дни - от 21.11.2017 г. до 11.04.2019 г.

В представената Справка от началника на Затвора – С. рег. № 11093 от 27.06.2023 г. (л. 60 – л. 61), е отразено, че всички помещения, в които е настаняван ищецът през периода на изтърпяване на наказанието в ЗОЗТ „К.“ са отговаряли на изискванията на чл. 43, ал. 4 от ППЗИНЗС, а отоплението в корпуса на Общежитието (4-та група) е осигурявано от локално парно. За помещенията на ба и б група, разположени в старата част е посочено, че се отопляват с печки на твърдо гориво – дърва и въглища, като се осигуряват достатъчни количества за поддържане на стандартни температури. Отразено е, че през 2016 г. е била подменена дограмата във всички помещения на общежитието с ПВЦ дограма, като остъкляването осигурява пълноценен достъп на

пряка слънчева светлина, с оглед и на разположението на осветените части спрямо изложението на помещенията – южно, източно и западно. По отношение на храната е посочено, че се предоставя в съответните количества на всички лишени от свобода. Не се оспорват твърденията в исковата молба относно режима на водата – топла и студена, и ползването на пералня само за пране на постелъчно бельо. Изразено е становище, че осигуряваните количества вода, макар и непостоянно, са достатъчни, за да отговорят на хигиенните нужди на лишените от свобода. Уточнено е, че рамките на леглата в помещенията са изработени от желязо, за да се избегнат възможности за демонтиране и разглобяване, а и с оглед по-дълготрайната им употреба по предназначение. Отражено е, че ищецът И. Т. не е подавал молби за преместване в други спални помещения различни от тези, в които е настаняван от затворническата администрация в ЗОЗТ „К.“.

Към представената Докладна записка от служител на кухнята в ЗОЗТ „К.“ (л. 88 – л. 89) са приложени 4 седмични менюта, ползвани в периода 2018 г. – 2019 г. (л. 90 – л. 93). Отражено е, че същите се изготвят по утвърдени таблици от министъра на правосъдието и се съгласуват с министъра на здравеопазването, като са отчетени нуждите от съответния калориен и химически състав. Уточнено е, че храната се приготвя на място в затворническа кухня в съответствие с „Единен сборник рецепти за обществено хранене“, както и че поне два пъти седмично се предлагат пресни сезонни плодове. Посочено и, че качеството и количеството на храната се проверява от дежурен главен надзирател за всяко хранене, а констатациите се отразяват в нарочен журнал. От всяко приготвено ястие се оставят проби за изследване при необходимост, които се съхраняват според нормативните изисквания. Твърди се, че не са установявани отклонения в спазването на нормативните изисквания. В докладната записка е посочено и че се води съответната документация за входящ контрол на доставките, както и за съхранение на храните в хладилните съоръжения и спазването на хигиенните изисквания.

В Докладната записка на домакина на ЗОЗТ „К.“, рег. № 1145 от 06.07.2023 г. (л. 94 – л. 95) е отразено, че за периода, в който ищецът И. Т. е изтърпявал наказание в Затворническото общежитие от 11.03.2013 г. – 14.04.2019 г. дезинфекцията, дезинсекцията и дератизацията е извършвана от различни специализирани фирми, предоставящи тези услуги – „Килъри“ (л. 112 – л. 131 – 20 бр. Протоколи – за периода м. май 2017 г. – м. март 2019 г.), „ДДД-1“ ООД (л. 110 – л. 111 – 2 бр. протоколи м. март и м. ноември 2017 г.), „Инсекта“ ООД (л. 107 – л. 109 – 3 бр. протоколи – м. април, м. юли и м. октомври 2016 г.) и „Гарант Пест Контрол“ ООД (л. 96 – л. 106 – 21 бр. Протоколи за 2014 г.). Извършените дейности са документирани с представените копия на протоколи за прието изпълнение.

В докладната се съдържа информация и за извършен през 2016 г. основен ремонт на спалните и мокрите помещения към тях. Видът и количествата на строително монтажните работи е удостоверен с представени по делото копия на Протоколи за завършени дейности (л. 132 – л. 134).

В показанията на свидетеля Р. У. (л. 136-гръб – л. 138), разпитан по искане на процесуалния представител на ответника, се сочи, че в ЗОЗТ „К.“ отоплението в старата част е на въглища и към момента на депозиране на исковата молба. Стандартните количества дърва и въглища за огрев, които се предоставят на помещение са по 1 кофа въглища и 1 кофа дърва, като дървата са предназначени за разпалване и поддържане на огъня. Не се отрича, че ползването на твърдо гориво за

отопление предизвиква задимяване в помещенията и опушване на стените.

По отношение на помещенията, в които е настаняван ищецът, свидетелят У. уточни, че прилежащите към VIa група никога не са били пренаселени и в тях е имало не повече от 6 човека в спално помещение, което представлява две самостоятелно обособени, свързани с общ коридор, всяко с площ от около 22 кв. м., при обичайно по-голяма площ на едното от помещенията - приблизително около 25 кв. м. За периода, в който ищецът е работил като работник кухня, свид. И. сочи, че помещението, в което е бил настанен е било в близост до кухнята и се е отоплявало с парно. По отношение на водоснабдяването уточнява, че Общежитието ползва помпа и резервоар, и особено в летните месеци, поради по-ниския дебит и времето необходимо за пълненето на резервоара, топлата вода се ползва при режим, но с незначителни прекъсвания. Свид. У. е категоричен, че подаването на студената вода е затруднено само при възникнала авария. За настилките в спалните помещения сочи, че към процесните периоди, в които е изтърпявал наказание ищецът в ЗОЗТ „К.“ са били от циментова замазка. Свидетелят твърди, че в помещенията не е виждал мухъл, а за проветрение в спалните помещения се ползва по един голям прозорец, който след извършените ремонтни дейности през 2016 г. е от ПВЦ дограма и се отваря наполовина. По отношение на осветлението, свидетелят У. заяви, че е луминисцентно и се спира по график в 22,00 ч., а преди ремонта, т. е. преди 2016 г. за осветление са ползвани стандартни електрически крушки по две на помещение. Дюшеците за леглата, които са ползвани в периода, в който е бил настанен ищецът Т. са били стандартни парцалени и периодично са изпращани за дезинфекция в Централния затвор – С., където е ползван изпарител за дюшеци. Свидетелят уточни, че това се ползва и като средство за обезпаразитяване от насекоми – дървеници, хлебарки и др. По отношение на пералнята свид. У. заяви, че е създаден график за пране на постелъчно бельо веднъж седмично на всяка група. Що се касае до храненето, свид. У. посочи, че в ЗОЗТ „К.“ няма обособено помещение - столова където могат да се хранят лишените от свобода и затова храната, която се приготвя в кухнята, се раздава по спалните помещения и там се консумира. Уточни, че в кухнята работят основно лишени от свобода и тяхно е задължението за поддържане на добра хигиена, включително и за недопускане на животни – котки и кучета до местата където се съхранява посудата, храната и количките за превоз на храна. Досежно наличието на инсекти – хлебарки и дървеници, свидетелят заяви, че редовно се извършват дезинфекция, дезинсекция и дератизация на помещенията и района около тях от наети за целта фирми, предоставящи този вид услуги. Посочи, че графикът за извършване на тези дейности се изготвя именно от обслужващите фирми, съгласно поетите задължения по договори, сключени от ГДИН като нерядко се ползват възможностите и за извънредно пръскане. В показанията си свидетелят посочи, че дървениците са по-трудни за унищожаване и въпреки извънредните третираня с препарати, ефектът не е голям. Уточни, че към момента са предприети действия за обучение на служители на ГДИН, които да изпълняват този вид дейности, така че да се осигури значително по-интензивно по честота третиране на помещенията.

В показанията на свид. Н. Р. (л. 164 – л. 165) и свид. В. Д. (л. 165 – л. 166), разпитани по искане на пълномощника на ищеца, се съдържа информацията относно условията, при които са изтърпявали наказание в период, съвпадащ с този, в който и ищецът И. Т. е бил настанен в ЗОЗТ „К.“. За свидетеля Д. този период е значително по-дълъг, а за свид. Р. обхваща времето от последната година преди преместването на ищеца И. Т.

в З. „К.“, т. е. от 13.04.2018 г. до 12.04.2019 г.

В показанията на свид. Р. се потвърждава заявеното и от свид. У., че в помещението, в което е бил настанен заедно с ищеца И. Т., са били 6 човека през цялото време на престоя му в ЗОЗТ „К.“, включително и до 11.08.2021 г., докато свид. Д. сочи, че в помещенията, в които е бил настаняван е имало периоди, в които е бил заедно с още 13 – 14 човека. Твърди, че е имало стаи и с по 27 човека, без да уточнява периодите, за които свидетелства, предвид заявеното от него, че лично той е настанен в ЗОЗТ „К.“ през 2011 г., т. е. 2 години преди ищеца и почти 7 години преди свид. Р.. Последният уточнява, че в помещението, в което е бил настанен и ищеца, е било обзаведено с 3 двойни метални вишки, маса и шкафове за всеки лишен от свобода, което е ограничавало значително свободното пространство. И двамата свидетели са категорични в показанията си, че режимът на водата е бил ежедневие както за студената, така и за топлата вода. Свид. Р. уточнява, че се е случвало да има студена вода по един час сутрин, един час на обед и по един час вечер като в тези периоди е била достъпна и топлаа вода. По отношение ползването на пералнята потвърждава отразеното в исковата молба, неотречено и в показанията на свид. У. - по график, веднъж седмично за всяка група само за постелъчно бельо, но не и за личните дрехи, които е трябвало да се перат от лишените от свобода и да съхнат в помещенията за спане. Свидетелите твърдят, че режимът на ползване на водата е създавал сериозни затруднения както по отношение на поддържане на личната хигиена, така и досежно ползването на тоалетна. Свид. Р. твърди, че помещението не е могло да се проветрява естествено поради наличие само на един прозорец, който обаче е бил с недостатъчни размери за тази цел, а въпреки подменената дограма отоплението през зимата от локалното парно не е осигурявало достатъчно топлина. Уточнява, че броят на дървениците е значително по-голям през лятото, което наред с голямото време създава непоносими условия за сън. Сходни са и показанията на свид. Д., който твърди, че поради значителният брой хлебarki е изгорял телевизор, който му е било разрешено да ползва. Соци, че към момента също има значителна популация от дървеници, а медицинското лице в Общежитието не предписва медикаменти за лечение на обривите, получавани по тялото след ухапвания. Конкретно за ищеца, свид. Д. твърди, че особено в началото, след настаняването в ЗОЗТ „К.“ е имал сериозни проблеми от нахапвания от дървеници – ставал е на петна, но впоследствие явно е било преодоляно от организма.

По отношение на условията в З. „К.“ от ответната страна е представен Доклад рег. № 359 от 26.06.2023 г. (л. 63 – л. 64), изготвен от ИСДВР – свид. И. И. (л. 138-зръб – л. 140), в който е отразено, че по време на престоя в З. „К.“ ищецът е бил разпределен в трета група и е пребивавал в стандартно помещение - № 1, на 3 етаж, в блок 2. В края на 2020 г. е преместен в спално помещение № 3 на същия етаж, в същия блок.

Уточнено е, че всички спални помещения в Общежитието са с еднаква жилищна площ от 17 кв. м., към която е включена допълнително площ от 1,5 кв. м. коридор и 3 кв. м. санитарен възел. Максималният капацитет на помещенията е от четирима лишени от свобода, който съответства на броя на леглата, столовете и шкафчетата за съхраняване на лични вещи. Размерите на прозорците във всяко помещение са 300 см. х 140 см. с отварящо се крило за проветряване. Изрично е отбелязано, че всяко спално помещение има отделно обособен санитарен възел с постоянен достъп до течаща вода, както и че на всеки етаж в жилищните блокове е оборудвано по едно помещение за баня с душ и ел. бойлер, достъпът до което е свободен ежедневно за лишените от

свобода за времето от 06,30 ч. до 23,00 ч. По отношение на дограмата се сочи, че е започнат поетапен процес на подмяна на старата с нова ПВЦ дограма, като към момента на изготвяне на Доклада е подменена почти изцяло в помещенията на първи блок, а след това предстои монтаж и в помещенията на втори блок. Отражено е, че на всеки етаж има обособено и кухненско помещение, оборудвано с фурна и котлони за приготвяне и затопляне на храна, включително метални шкафове за съхраняване на посуда, които разполагат с плотове и рафтове там където са стопанисвани добре. Уточнено е, че почистването на общите коридори и кухненските помещения се извършва от лишен от свобода, назначен на длъжността „чистач“, на основание чл. 80 от ЗИНЗС. По отношение на храната е отразено, че се приготвя на място в оборудвана за целта кухня, а за хранене на лишените от свобода е обособено и обзаведено помещение - столова. Отоплението в сградите се осигурява от локална парна централа, ползваща дизелово гориво. За дезинфекцията, дезинсекцията и дератизацията се сочи, че се извършват по график, изготвен от наетата от ГДИН фирма. Към доклада са приложени Медицинска справка рег. № 366 от 28.06.2023 г. (л. 64), в която е отразено, че за периода, в който ищецът е бил настанен в З. „К.“ не е посещавал медицинския кабинет с оплаквания от ухапвания от дървеници, комари или други насекоми. Представени са и Протоколи, удостоверяващи извършените услуги по дезинфекция, дератизация и дезинсекция (л. 65 – л. 94 – 18 бр. Протоколи – „ФАВОРИТ“ ООД).

При разпита на свид. И. в съдебното заседание допълнително бе уточнено, че в кратък срок след първоначалното настаняване на ищеца в З. „К.“ е бил преместен в 4-то спално помещение във 2 ри блок по негово желание, което е било сред най-добрите като условия, както и че в по – голяма част от престоя си И. Т. е съжителствал само с двама лишени от свобода, въпреки, че помещенията са предназначени и обзаведени за четирима. Свидетелят заяви, че в действителност там където се ползват обиктовени дюшеци има проблем с дървениците, но в З. „К.“ на лишени от свобода, които имат материална възможност е позволено с разрешение на ръководството да си закупят сами матрак тип „дунапенена гъба“ с дебелина около 8 – 10 см., който според наблюденията минимизира присъствието на дървеници. В показанията на свид. И. е отразено, че в З. „К.“ проблемът с дървениците и значително овладян и въпреки, че продължават да се срещат предприетите мерки, включително и предоставената възможност на лишените от свобода след разрешение да ползват закупени отвън препарати за третиране сериозно е подобрило ефекта от дезинсекцията. Свидетелят посочи и, че в Общежитието освен пералня има и сушилня, които са свободни за ползване от лишените от свобода до 23,00 ч. Няма проблеми с водоподаването във всяко спално помещение и осигуряването на топла вода за къпане в оборудваната на всеки етаж баня.

По отношение на условията в З. „К.“ по искане на пълномощника на ищеца бяха разпитани свидетелите Д. Л. (л. 140-гръб – л. 142) и свид. К. С. (л. 166-гръб – л. 165). Свид. С. е бил в едно и също помещение заедно с ищеца в периода от 06.01.2023 г. до 12.05.2024 г. – трета килия на третия етаж, като заявява, че за известен период от време са били и само двамата, а свид. Л. макар и на един етаж в един и същи блок – в периода м. юли 2021 г. до м. февруари 2023 г. не е би в едно и също помещение с ищеца. И двамата свидетели заявяват, че проблемът с дървениците и хлебарките е актуален, а ищецът Т. видимо е имал следи по тялото си от ухапвания от дървеници. Според показанията на свидетелите, количеството топла вода, загрявано от бойлерите

на етажите е недостатъчно, за да се поддържа личната хигиена на лишените от свобода общо около 40 човека. Твърдят, че въпреки ремонтните дейности в мокрите помещения и баните има мухъл, като често са повредени и душ батериите. Свид. Л. подробно разяснява проблемите с недостатъчното време за ползване на столовата за хранене, както и за лошата хигиена в кухнята, където се приготвя и раздава храната. Не отрича, че там работят само лишени от свобода, както и че в помещенията, обособени като кухни по етажите на блоковете в Общежитието се отглеждат котки и кучета въпреки забраната.

Описаните релевантни за спора факти, установени въз основа на събраните по делото доказателства, позволяват да се направят следните правни изводи:

Ищецът е активно легитимиран да претендира обезщетение по реда на чл. 285, ал. 1 във вр. чл. 284, ал. 1 във вр. чл. 3 от ЗИНЗС, поради което исковата претенция е допустима.

Предявена е срещу надлежен ответник – Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ – юридическо лице на бюджетна издръжка, съгласно разпоредбата на чл. 12, ал. 2 от ЗИНЗС. Администрацията на двете затворнически общежития към Затвора С., от чиито незаконосъобразни бездействия се твърди да са причинени неимуществени вреди на ищеца е част от административната структура на ответника (чл. 12, ал. 3 от ЗИНЗС).

Не са изтекли предвидените в разпоредбите на чл. 110 и чл. 111 б. „в“ от ЗЗД погасителни давностни срокове. Според задължителното тълкуване, дадено с т. 4 на ТР № 3 от 22.04.2005 г. по тълкувателно дело 3/2004 г. на ОСГТК на ВКС, началният момент на погасителната давност при икове за обезщетение за вреди от незаконни действия и/или бездействия на административен орган започва да тече от преустановяването им. Приведено към конкретиката на настоящия казус това е денят, следващ крайната дата на исковия период - датата на завеждане на исковата молба – 12.05.2023 г. доколкото към този момент ищецът е продължавал да търпи наказание лишаване от свобода, макар да е освободен седмица по-късно – на 19.05.2023 г. Независимо от преместването от ЗОЗТ „К.“ в З. „К.“, надлежен ответник по иска, съгласно изискванията на чл. 205, ал. 1 от АПК, е Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, поради което и началният момент на погасителната давност, както и на претендираното обезщетение за забава, по чл. 86, ал. 1 от ЗЗД в настоящия казус е датата на предявяване на иска по чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3 от ЗИНЗС, а не както е заявена претенцията по чл. 86, ал. 1 от ЗЗД отделно за вредите в ЗОЗТ „К.“ и в З. „К.“.

Разгледана по същество исковата претенция е ЧАСТИЧНО ОСНОВАТЕЛНА.

Предвиденото в разпоредбата на чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС компенсаторно средство за защита на лишени от свобода за причинени вреди от специализирани органи, отговарящи за изпълнение на наказанието, е приложимо за установени нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС. Транспонираната в националното законодателство абсолютна забрана, въведена с чл. 3 от КЗПЧОС - за изтезания, нечовешко или унизително отношение, или наказание, включва и поставянето в неблагоприятни условия при изтърпяване на наказанието лишаване от свобода. В решенията на ЕСПЧ непротиворечиво се приема, че условията на задържането или отношението към лицата, настанени в места за лишаване от свобода, може да представлява не само унизително, но и нечовешко отношение или дори и двете в зависимост от интензитета на страданието и/или унижението, изпитано от задържаното лице. Изброените в нормата на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС неблагоприятни условия - „липса на достатъчна

жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство, или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност“ не лимитират възможните нарушения и позволяват да се претендират вреди и от други действия и/или бездействия на органите по изпълнение на наказанията. При преценката на условията за задържане по чл. 3 от КЗПЧОС, съгласно чл. 284, ал. 2 от ЗИНЗС, следва да се отчита кумулативното въздействие на тези условия и времето, през което ищецът е бил поставен при такива условия.

Анализът на ангажираните от страните писмени и гласни доказателства в настоящото производство установяват кумулативното наличие на изискуемите материално - правни предпоставки на предявения иск с правно основание чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3 от ЗИНЗС

- 1) нарушение на забраната по чл. 3 от ЗИНЗС – незаконосъобразно бездействие на специализирани органи по изпълнение на наказанията
- 2) неимуществени вреди, настъпили в правната сфера на ищеца в резултат на нарушението по чл. 3 от ЗИНЗС
- 3) пряка и непосредствена причинна връзка между установеното нарушение по чл. 3 от ЗИНЗС и настъпилия вредоносен резултат, чието обезщетение се претендира.

Като фактически основания на предявената с исковата молба претенция се сочат неблагоприятните условия, при които е живял ищецът в процесния период на изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ от 11.03.2013 г. до датата на предявяване на исковата претенция - 12.05.2023 г.

Позитивното задължение на държавните органи, ангажирани с изпълнението на наказанията да осигурят на всички осъдени лица условия за изтърпяване на наложените наказания, съобразени със здравословното и физическото им състояние, зачитащи човешкото им достойнство е в корелативна връзка със законовата забрана по чл. 3 от ЗИНЗС. Изпълнението на това задължение изключва възможността за използване на методи и средства, които могат да причинят страдания и трудности, които надвишават неизбежното ниво, присъщо на задържането. В относимата съдебна практика на ЕСПЧ по приложението на чл. 3 от КЗПЧОС е прието, че за оценка на условията на задържане от особена важност е кумулативното влияние на всеки отделен елемент и продължителността на въздействието върху изтърпяващия наказанието.

В конкретния казус продължителността е в границите на исковия период 11.03.2013 г. – 12.05.2023 г. и обхваща значителен период от време – 10 години и два месеца - общо 3 715 дни.

Безспорно е установено, че в процесния период ищецът е пребивавал при различни условия не само в двете затворнически общежития, но и в помещенията, в които е настаняван във всяко от тях. По несъмнен начин е установено и различието в условията в двете затворнически общежития. Обективна информация относно този факт се съдържа в приложения към делото Доклад на Националния превантивен механизъм (стр. 12 – л. 13-гръб), в който по отношение на ЗОЗТ „К.“ е отразено, че „Освен лоши битови условия, в бараките на ЗО „К.“ е налице дългогодишен и системен недостиг на питейна вода. Общежитието не е присъединено към централна канализация, има топла вода по 2 часа в денонощието с дебит – 5 кофи.“,

„Отоплението е на дърва и въглища с печки, разположени в помещенията. Стените са опушени, почти сиви, на места разкъртени до тухла. Подът е груб бетон. Стените и таваните на баните и тоалетните са покрити с мухъл. Дори при ремонтиран таван е установен мухъл.“, направен е извод, че „бараките не подлежат на каквато и да е реконструкция, която може да осигури условия на пребиваване в тях.“ И след предприетите ремонти, според този доклад ЗОЗТ „К.“ е с най-лоиште условия в България без перспектива за подобрене в близко бъдеще. Направен е извод, че „Ако през 2012 г. условията са били определени като унижителни към настоящия момент (2019 г.) те са влошени и могат да се определят като нечовешки.“. За разликата от тези констатации, по отношение на битовите условия в З. „К.“ е посочено, че „Битовите условия са добри, освен периодичните проблеми с канализацията.“.

В този смисъл, не е спорно, че в значителна част от престоя си в ЗОЗТ „К.“ ищецът е бил настанен в спални помещения при условия, отговарящи на критериите в чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС, съжителствайки с хлебарки и дървеници, при липса на постоянно течаща вода и ползване по график в определени дни от седмицата на топла вода. Не е спорен и фактът, че предприетите от ответника действия по дезинфекция и дезинсекция са били неефективни и не са постигнали желаните ефект – значително ограничаване на инсекти в помещенията на ЗОЗТ „К.“ и З. „К.“, в които е настаняван ищецът. Несъмнено неудобствата, създадени от допълнителните усилия, които е следвало да полага, за да се предпазва от неблагоприятното въздействие на хлебарки и дървеници, са се отразили на възможностите за спокоен сън. Поддържането на приемливо ниво на хигиена е било сериозно затруднено при ограниченията, въведени в съответствие с обективните условия, при които се осигурява водоснабдяването в сградите на ЗОЗТ „К.“. Несъответните на изискванията на чл. 43, ал. 2, ал. 4 от ЗИНЗС битови условия, при които е изтърпявал в процесния период наказанието си ищецът И. Т., нормативно са приети, че са от естество да причинят емоционален стрес, безпокойство, негативни емоции, физически и психически дискомфорт и да създадат чувство за унижение и безпомощност.

Ответникът не оспорва, че в ЗОЗТ „К.“ има режим на топлата и студената вода поради обективни затруднения с водоподаването към сградите на общежитието. Гласните доказателства непротиворечиво сочат, че както студената, така и топлата вода са достъпни за лишените от свобода по график, което е недостатъчно, за да се поддържа добра лична хигиена, а и в помещенията.

Представените от ответника писмени доказателства за извършена дезинфекция и дезинсекция на територията на двете затворнически общежития не оборват твърденията на ищеца за наличие на хлебарки и дървеници. Проблем, който продължава да стои на дневен ред, въпреки предприетите действия от администрацията. Отговорността на държавата за вреди по чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС е обективна и затова ищецът е освободен от тежестта да доказва виновно поведение на конкретно длъжностно лице. „Нечовешкото“ или „унижаващо“ отношение предполага страдание или незачитане на човешкото достойнство, които надвишават неизбежният елемент при изпълнение на наказанието. Установените неефективни действия на затворническата администрация, приравнени в констатациите от Доклада на Националния превантивен механизъм на бездействие, да осигури съответни на изискванията на чл. 43, ал. 2, ал. 4 и ал. 5 от ЗИНЗС, условия е нарушение на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС и отговаря на критериите за третиране, способно да породи емоционално и морално страдание, стрес и безпокойство. Макар и със значително по – нисък

интензитет на въздействие е и съжителството с дървеници и хлебарки в периода, през който ищецът е изтърпявал наказание в З. „К.“.

Събраните по искане на ответника гласни и писмени доказателства не оборват законната презумпция по чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, която изключва необходимостта от доказване на причинната връзка между нарушението и настъпилите вреди.

Обезщетението, което се претендира има за цел да компенсира със съответния паричен еквивалент понеслия неблагоприятните последици от допуснатото нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС. Размерът на обезщетението се определя по справедливост, съгласно разпоредбата на чл. 52 от ЗЗД, като при определянето му съдът е длъжен да отчете както степента на засягане на защитените от закона права, така и характера, интензитета и продължителността на въздействие на незаконосъобразната административна дейност при отчитане и на икономическия стандарт към момента на увреждането.

В този аспект, относима към конкретиката на настоящия казус е практиката на ЕСПЧ по дела, включително и срещу България. В пилотното решение от 27.01.2015 г. по делото „Н. и други срещу България“ ЕСПЧ е приел, че паричната компенсация като форма на обезщетение за претърпени неимуществени вреди не трябва да бъде в неразумен размер в сравнение с присъжденията за справедливо обезщетение, определени от ЕСПЧ, по силата на чл. 41 от Конвенцията в подобни случаи. Отчитайки продължителността на периода, в който ищецът е бил подложен на неблагоприятното влияние на средата, в която е изтърпявал наказанието лишаване от свобода, различните условия в двете затворнически общежития, в съответствие с изискванията на чл. 51, ал.1, изр. първо и чл. 52 от ЗЗД, съдът счита, че следва да уважи частично исковата претенция като присъди обезщетение в размер на 10 000 лева, от които 7 000 лева за периода, в който ищецът е изтърпявал наказание в ЗОЗТ „К.“ и 3 000 лева за периода, в който е изтърпявал наказание в З. „К.“. За разликата до предявения размер от 30 000 лева искът следва да бъде отхвърлен като неоснователен и недоказан.

Доказана по основание е и претенцията по чл. 86, ал. 1 от ЗЗД, считано от датата на предявяване на иска – 12.05.2023 г. до окончателното изплащане на обезщетението.

При този изход на спора, на ответникът следва да бъде възложено възстановяването на направените разноски от ищеца - сумата от 10 лева – внесена държавна такса. По делото е представен Договор за правна защита и съдействие, в който е уговорено възнаграждение на пълномощника на ищеца, при условията на чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата. В този смисъл на същия следва да се определи възнаграждение при условията на чл. 8, ал. 1 вр. чл. 7, ал. 2 от Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения в размер на 1 300 лева, което съответства на процесуалната активност и участие при провеждане на процесуалните действия в три съдебни заседания.

Мотивиран от изложеното, Административен съд София – град, Първо отделение, 26 състав

Р Е Ш И:

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ да заплати на И. П. Т., ЕГН [ЕГН], на основание чл. 284, ал. 1 във вр. чл. 3 от ЗИНЗС, сумата от 10 000 (*deset хиляди*) лева – обезщетение за причинени в периода 13.03.2013 г. – 12.05.2023 г.

неимуществени вреди, произтичащи от нарушение на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС в резултат на противоправно бездействие на служители на ответника, ведно със законната лихва, считано от предявяване на исковата молба - 12.05.2023 г. до окончателното изплащане на обезщетението, както и направените разноски в размер на 10 лева за държавна такса.

ОТХВЪРЛЯ като НЕОСНОВАТЕЛЕН и НЕДОКАЗАН предявеният от И. П. Т. иск с правно основание чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3 от ЗИНЗС срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ за разликата между предявения размер от 30 000 (*тридесет хиляди*) лева и уваженият от 10 000 (*десет хиляди*) лева.

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, на основание чл. 286, ал. 2, предл. второ от ЗИНЗС във вр. чл. 38, ал. 2 във вр. ал. 1, т. 2 от Закона за адвокатурата да заплати на адвокат И. В. Ю., САК - [населено място], [улица], вх. Б, ет. 4, ап. 12 сумата от **1 300 (хиляда и триста) лева** – адвокатско възнаграждение.

Решението подлежи на обжалване с касационна жалба пред тричленен състав на Административен съд – София – град в 14 – дневен срок от съобщаването му на страните.

СЪДИЯ: